

Äänekosken kaupunginvaltuustolle

ARVIOINTIKERTOMUS

VUODELTA 2020

Kuva: Tarmo Hartikka

Äänekosken kaupunki
Tarkastuslautakunta
25.5.2021

Sisällysluettelo

1 Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja toiminta	3
2 Sidonnaisuusrekisteri	4
3 Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehdyt toimenpiteet	4
4 Tarkastuslautakunnan tilannekatsaus	5
Tarkastuslautakunnan tilannekatsaus valtuustokauteen	5
5 Taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi	6
6 Henkilöstö	7
7 Konserniohjeistus ja kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	8
8 Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointia	9
8.1. Kaupunginhallitus	9
8.2. Perusturvalautakunta	10
8.3 Kasvun ja oppimisen lautakunta	10
8.4 Vapaa-aikalautakunta	11
8.5 Tekninen lautakunta	11
8.6 Ympäristölautakunta	11
9 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta.....	12
10 Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointia.....	12
11 Yhteenveto	12
12 Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle	13

1 Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja toiminta

Kuntalain 121 §:n perusteella on Äänekosken valtuusto asettanut tarkastuslautakunnan vuosien 2017-2020 hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet valtuustokaudella 2017–2021 ovat:

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Pekka Ouli, puheenjohtaja	Pentti Salminen
Olli Jämsen, varapuheenjohtaja	Martti Isoviita
Merja Pekkala	Paula Maukonen
Minna Kuusjärvi	Paul Lilienkampf
Tuula Lehtonen	Mari Paananen
Erkki Pönkänen	Marko Nykänen
Marja Kolari	Paula Forsgren
Hilkka Vepsä	Liudmila Pöyhönen
Jari Väätäinen	Sami Mertaniemi

Valtuusto on valinnut kuntalain 122 §:n mukaiseksi tilintarkastusyhteisöksi BDO Auditor Oy:n, joka on nimennyt vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT, HT Lilja Koskelon. Lautakunnan sihteerinä on toiminut tarkastaja Sanna Niemi sekä Tarmo Hartikka.

Tilintarkastaja on raportoinut suorittamistaan tarkastuksista tarkastuslautakunnalle ja antanut kuntalain 125 §:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus on ollut lautakunnan käytössä tätä arviointikertomusta laadittaessa. Konserniyhtiöiden vastuullisina tilintarkastajina on toiminut JHT, KHT Heidi Rimpilä ja JHT, KHT Hanna Keskinen BDO Oy/BDO Auditor Oy:sta.

Lautakunnan työskentely

Arviointikertomuksen 2019 jättämisen jälkeen lautakunta on kokoontunut 11 kertaa. Lautakunta on tutustunut ennalta laaditun arviointisuunnitelman mukaisesti eri toimialoihin haastattelemalla johtavia luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita. Kuluneena vuonna lautakunnan työskentely painottui perusturvan toimialaan, kasvun ja oppimisen toimialaan sekä tekniseen toimialaan lähinnä vuoden 2019 arviointikertomuksessa esiin tuotujen havaintojen osalta sekä konsernitavoitteisiin. Lautakunta on kuullut seuraavia henkilöitä:

Lautakunta on kuullut seuraavia henkilöitä

- kaupunginjohtaja Matti Tuononen
- talousjohtaja Tapani Hämäläinen
- tilintarkastaja Lilja Koskelo
- tietohallintopäällikkö Juha Kärkkäinen
- Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:n toimitusjohtaja Antti Virmanen
- Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:n toimialapäällikkö Timo Väisänen
- hallintojohtaja Aleks Heikkilä
- sosiaalityön johtaja Raija Kojo
- johtava lääkäri Keijo Lukkarinen

- kaavoituspäällikkö Nina Marjoniemi
- tekninen johtaja Tommi Rautjärvi
- henkilöstöjohtaja Arja Kriivarinmäki
- Sydän-Suomen jätelautakunnan puheenjohtaja Seppo Ruotsalainen
- opetus- ja kasvatusjohtaja Ville Härtsiä
- kasvun ja oppimisen lautakunnan puheenjohtaja Timo Pulli
- Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston koulutusjohtaja Marjo-Riitta Vainio
- vs. vapaa-aikajohtaja Jukka-Pekka Pohjolainen
- Äänekosken Energia Oy:n toimitusjohtaja Maarit Herranen
- rakennus- ja ympäristövalvonnan vs. ympäristöpäällikkö Jonna Heinänen
- teknisen lautakunnan puheenjohtaja Anna-Riitta Pentinpuro
- Ääneseudun Asunnot Oy:n toimitusjohtaja Mika Karvonen
- Proavera Oy:n toimitusjohtaja Antti Virmanen

Em. henkilöiden kuulemisten lisäksi arviointi perustuu tilinpäätökseen, talousarvioon ja joiltain toimialoilta kerättyihin arviointilomakkeisiin.

2 Sidonnaisuusrekisteri

Vuoden 2015 kuntalain (410/2015) hallintoa ja johtamista koskevat säännökset tulivat voimaan 1.6.2017 lukien. Lain 121.1 §:n ja 5 kohdan mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuusrekisteriasioissa tarkastuslautakunnassa on ollut kuultava hallintosihteeri Tuula Ruuska.

Tarkastuslautakunta käsitteli ja hyväksyi Äänekosken kaupungille toimitetut 3 sidonnaisuus-ilmoitusta ja päätti toimittaa ne valtuustolle tiedoksi. Kaikki ilmoitusvelvolliset ovat toimittaneet ilmoitukset.

3 Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehdyt toimenpiteet

Kaupunginvaltuusto on 8.6.2020 (32 §) tekemällään päätöksellä velvoittanut kaupunginhallituksen antamaan selvityksen vuoden 2019 arviointikertomuksen yhteenvedossa esitettyjen havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä. Kaupunginvaltuusto on 9.11.2020 59 § käsitellyt kaupunginhallituksen 17.10.2020 (246 §) antaman selvityksen. Selvitys on käsitelty tarkastuslautakunnassa 17.11.2020. Selvityksen oikeudellinen perusta on kuntalain (410/2015) 121 §:n 5 momentin säännös, jonka mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunnan kannanotto hallituksen (17.10.2020 (246 §) antamaan selvitykseen

(TARK 17. 11. 2020)

Tarkastuslautakunta keskusteli kaupunginhallituksen antamasta selvityksestä ja merkitsi sen tiedoksi.

4 Tarkastuslautakunnan tilannekatsaus

Tätä tarkastuskertomusta laadittaessa koronaviruspandemia aiheuttaa edelleen epävarmuutta taloudelliseen ja toiminnalliseen tilanteeseen. Kunnat ja kuntayhtymät saivat Suomessa koronan aiheuttamiin talousvaikeuksiin valtiolta tukea yhteensä noin kolme miljardia euroa.

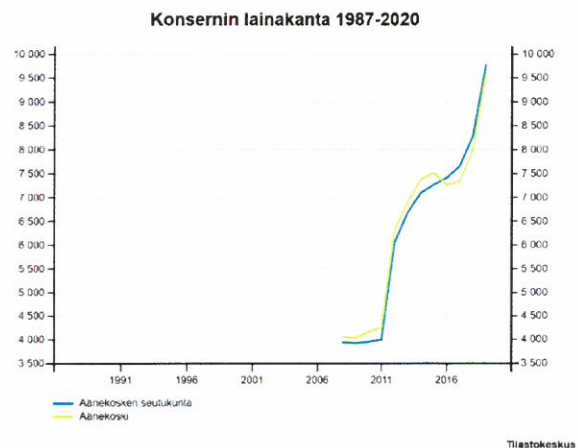
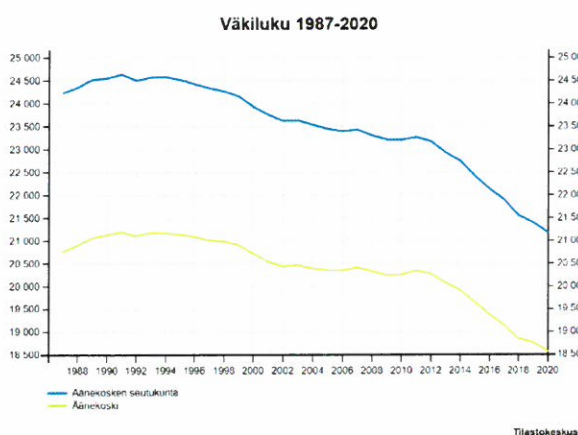
Äänekoskelle on saatu valtionosuuksia 20 % enemmän kuin edellisenä vuonna, joten lisäys edellisvuoteen oli 8,7 M€. Ylimääräisiä valtion tukia ei todennäköisesti jatkossa tulla saamaan. Tilikauden tulos oli 2,5 M€ ylijäämäinen tukien ansiosta. Tämä on otettava huomioon kaupungin talouden sopeuttamisessa lähivuosina.

Kaupungin asukasluku on 2020 edelleen laskenut, myös lähtömuutto on suurempi kuin tulomuutto. Äänekosken alueella olevien työpaikkojen lukumäärä ei ole kasvanut, jolloin myös asukkaiden saaminen paikkakunnalle on haastavaa. Omakotitonttien kysyntä lisääntyi kuitenkin edellisvuodesta merkittävästi ja Kotakennäs II alueen tonttimyöntikampanja oli hyvä menestys.

Tarkastuslauta toteaa, että uuden kaupunkistrategian valmistelu tulee aloittaa, jotta valtuusto voi pitkäjännitteisesti vastata pandemiasta toipumiseen. Myös talousarvion ja tilinpäätöksen tunnusluvut tulee päivittää tukemaan tätä, jotta tärkeiksi koetut palvelut pystytään turvaamaan.

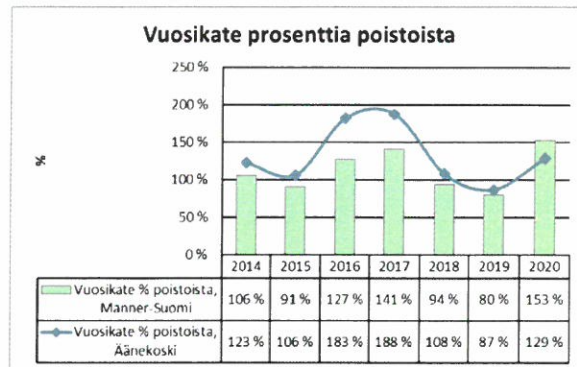
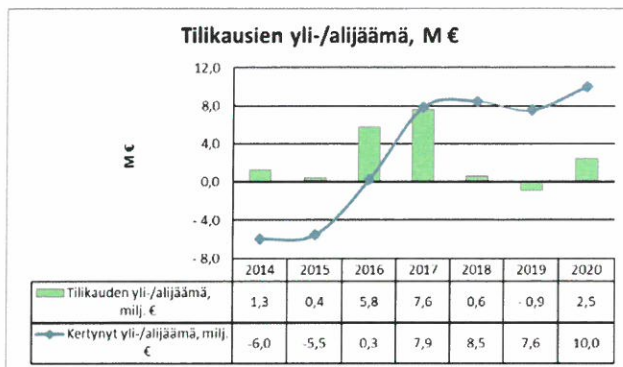
Tarkastuslautakunnan tilannekatsaus valtuustokauteen

Väestökehitys ja huoltosuhde on pitkään jatkunut useissa Keski-Suomen kunnissa vaikeampaan suuntaan. Kuntakonsernin lainakanta on kasvanut koko valtuustokauden ajan. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota pitempien trendien kehitykseen uutta kuntastrategiaa tehtäessä ja toiminnallisia mittareita päivitettäessä.

Väestömäärän kehitys ja lainakannan kasvu.

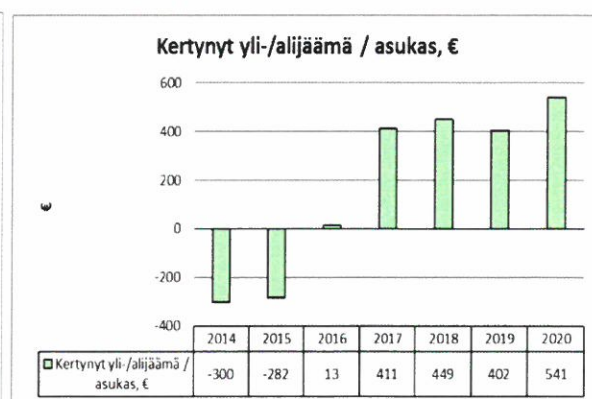
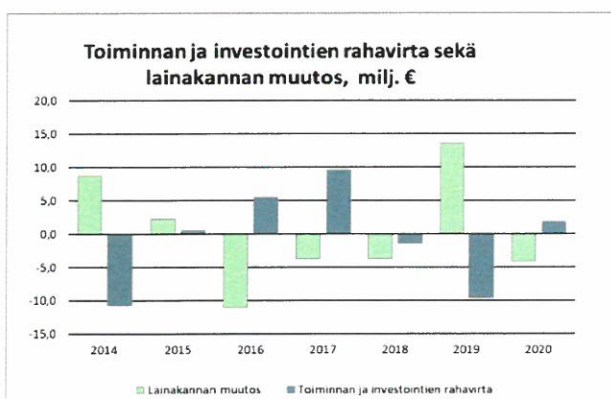
5 Taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tilikauden 2020 ylijäämä oli 2,49 milj. euroa. Tilikauden tulos oli 2,48 milj. euroa ylijäämäinen, mikä oli 1,54 milj. euroa parempi kuin vuonna 2019. Vuosikatteeksi muodostui 11,08 milj. euroa, mikä on 1,79 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa. Vuoteen 2019 verrattuna vuosikate on 4,86 milj. euroa suurempi (+78,3 %). Äänekosken vuosikate oli 128 prosenttia poistoista, kun luku edellisenä vuonna oli 87 %. Tällä tunnusluvulla mitattuna kaupungin tulorahoitus on ollut riittävä investointeihin nähden.

Verotulot olivat 74,85 milj. euroa ja ne kasvoivat vuoteen 2019 verrattuna noin 1,28 milj. euroa. Muutettuun talousarvioon nähden verotulot toteutuivat 1,06 milj. euroa suurempina. Valtionosuudet olivat 51,75 milj. euroa, joka on noin 8,79 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna, ja 0,02 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän.

Toimintatuotot (ulkoiset) olivat 18,23 milj. euroa ja laskua edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,83 milj. euroa (-4,37 %). Toimintakulut (ulkoiset) olivat 135,49 milj. euroa ja lisäystä vuoteen 2019 verrattuna oli 4,33 milj. euroa (3,30 %). Poistoja tehtiin 8,60 milj. euroa ja ne kasvoivat 1,45 milj. euroa edellisvuodesta. Kertaluonteisia lisäpoistoja näistä oli 0,56 milj. euroa).

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja edellisten vuosien kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä.

Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä on positiivinen vuoden 2020 osalta. Kaupungin lainat

ilman konsernia lainakanta on 3 990 euroa/asukas, jossa on laskua 4,3 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kaupungin kertynyt ylijäämä oli 10,04 miljoonaa euroa (2019: ylijäämä 7,55 milj. euroa) ja asukasta kohden laskettuna ylijäämä oli 541 euroa/asukas (2019: ylijäämä 402 euroa/asukas).

Kaupungin tuloveroprosentti oli 21,50. Kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti vuonna 2020 oli 19,97. Keski-Suomessa vastaava luku oli 20,55.

Kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen mukaan vuoden 2020 talousarvio oli valtuustoon nähden sitova vastuualuetasolla. Kaupungin organisaatio on jaettu 21 eri vastuualueeseen. Vastuualuetasolla talousarviossa pysyttiin tai talousarvio alitettiin 16 vastuualueen osalta, ja puolestaan viiden vastuualueen osalta talousarvio ylitettiin.

Talousarvion ylitykset: Perusturvan hallinto (toimintakate jäi talousarviosta 309.000), perusturvan terveyspalvelut (67.000), perusturvan sosiaalityö (78.000), opetuspalvelut (307.000 euroa), kaupunkirakennepalvelut (98.000 euroa).

6 Henkilöstö

Henkilöstöraportti kuvaa toteutunutta henkilöstötilannetta. Se antaa tietoa organisaation henkilöstövoimavaroista, niiden käytöstä ja niissä tapahtuneista muutoksista. Henkilöstöraportin avulla voidaan arvioida, kuinka kaupungin henkilöstötavoitteet ovat toteutuneet.

Kaupunginvaltuuston hyväksymässä kaupunkistrategiassa (2016-2021) on asetettu strategiset päämäärät näkökulmittain ja kullekin päämäärälle kriittiset menestystekijät. Henkilöstönäkökulmasta kriittisiä menestystekijöitä ovat oikein mitoitettu, motivoitunut, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö sekä toimiva johto ja esimiestyö.

Henkilöstön osalta strategian toteutumista ohjaavat tuloskortit. Kullekin kriittiselle menestystekijälle on määritelty mittarit, joilla toteutumista arvioidaan. Jokaiselle mittarille on puolestaan asetettu vuosittaiset tavoitteet. Samalla on määritelty keskeisiä toimenpiteitä menestystekijän saavuttamiseksi.

Henkilöstötuloskortin mittareina toimivat:

- kehityskeskustelujen toteutuminen
- henkilöstökyselyn tulokset (osaaminen ja työolot, työyhteisön toimivuus, omat voimavarat sekä johtaminen)
- sairauspoissaolot

Tavoitteiden edistämiseksi on syksyllä 2019 käynnistetty esimiesvalmennus yhteistyössä Verven kanssa. Tavoitteena on ollut työkyvyn ja työhyvinvoinnin kehittäminen. Tavoitteena on saada esimiehille konkreettisia työvälineitä työkyvyn ja työhyvinvoinnin johtamiseen. Kehittämishankkeeseen osallistuvat kaikki esimiehet. Koronaepidemian vuoksi hanke on keskeytetty maaliskuusta 2020 vuoden syksyyn saakka. Hanketta on jatkettu vuonna 2021.

Tarkastuslautakunta näkee esimiesvalmennuksen toimintamallin erittäin tärkeäksi vallitsevissa poikkeusoloissa.

Koronan vaikutukset: Työkulttuuri ollut myllerryksessä. Keväällä on käyty yt- neuvottelut tuotannollisin perustein, mutta ketään ei lomautettu. Muihin tehtäviin siirrettiin 80 henkilöä alueilta, joissa tehtävät vähenivät.

Vuonna 2020 asetetut tavoitteet toteutuivat seuraavasti: kehityskeskustelujen määrä, toteutuma 70 %, (tavoite 90 %), henkilöstökyselyt (asteikko 1-5): osaaminen ja työolot, toteutuma 3,9 (tavoite 4,0), työyhteisön toimivuus 4 (tavoite 4,0) ja omat voimavarat 4 (tavoite 4,1). Johtamisen osalta henkilöstökyselyn toteutuma-arvo oli 3,9 (tavoite 3.8).

Työterveyshuolto siirtyi Mehiläiselle vuoden 2020 alussa. Henkilöstöraportin mukaan henkilöstön sairauspoissaoloja koko henkilöstöllä keskimäärin 19,4 päivää henkilötyövuotta kohti (tavoite 16). Perusturvan toimialalla sairauspoissaolot lisääntyivät edelliseen vuoteen verrattuna ollen 23,1 päivää/henkilötyövuosi (v. 2019 20,8) Tarkastuslautakunta toteaa, että pandemia on tuonut lukuihin oman lisänsä. Sairauspoissaolojen kehitykseen tulee pyrkiä vaikuttamaan myös jatkossa aloitettujen ohjelmien kautta.

7 Konserniohjeistus ja kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuusto on 16.09.2019 (62 §) hyväksynyt kaupungin omistajaohjauspolitiikkaa koskevan ohjeen. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin omistajaohjauksesta.

Äänekosken kaupungin nykyinen konserniohje on hyväksytty valtuustossa 10.12.2012 (79 §). Ohje on paikka paikoin vanhentunut eikä kaikilta osin vastaa voimassa olevassa kuntalaissa tarkoitettua sääätelyä. Uutta konserniohjetta on valmisteltu, mutta sen käsittely on kesken.

Kaupunkikonsernitason tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomioita merkittävään vieraan pääoman määrään. Konsernin lainakanta 31.12.2020 on ollut noin 189,4 milj. euroa (180,0 milj. euroa), joka on kasvanut 9,4 milj. euroa vuodesta 2019. Lainakanta per asukas vuonna 2020 on ollut 10 196 euroa (edellisenä vuonna 9 595 euroa). Kaupunki ilman konsernia lainakanta on ollut 3 990 euroa/asukas, jossa on laskua 4,3 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kaupunkikonsernin suhteellinen velkaantuneisuus 108,69 (108,46) prosenttia kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo-rahoituksella. Suhteellinen velkaantuneisuus koko kuntasektorilla on noin 30 prosenttia. Lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen sietokykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. Alle 50 %:n omavaraisuusaste merkitsee merkittävän suurta velkarasitetta. Äänekosken konsernin omavaraisuusaste vuonna 2020 on ollut 31,32 (31,65) prosenttia.

Helmikuussa ja marraskuussa 2020 tarkastuslautakunta kuuli Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:n toimitusjohtajaa, koska omistajapoliittinen linjaus muuttui avoimilla markkinoilla toimivasta yrityksestä in-house yritykseksi. FCG on tarkastanut Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:n siirtymisen in-house yritykseksi ja tilanne on tarkastuksen mukaan nyt laissa asetetulla tasolla.

8 Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointia

8.1. Kaupunginhallitus

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kaupunkistrategian 7.12.2015 vuosille 2016 – 2021 ja sen päivittäminen on erittäin ajankohtaista. Myös arvioinnissa käytettävät mittarit on hyvä tarkistaa tässä vaiheessa.

Kaupunginhallituksella ja kaupunginjohtajalla on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Konsernijohto vastaa myös konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä niiden sisäisen valvonnan ja tuloksellisuuden valvonnasta.

Kaupungin konserniohjeet tulee päivittää kuntalain 47 §:n mukaisiksi.

Kaupunkihallitus muodosti nopeasti koronajohtoryhmän, joka on vuoden 2020 aikana ohjannut sulkua- ja avaamistoimenpiteitä ja koronatiedottamista Äänekoskella. Myös päätöksenteko siirtyi Äänekoskella ripeästi digitaaliseen ympäristöön, ja kaupungin työntekijät perehdyttivät valtuutetut ja lautakunnat uuteen malliin sujuvasti. Tästä ylimääräisestä työstä iso kiitos.

Viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden yhteistyön syventämiseksi tulisi tehdä vuosittain kaupunginhallituksen itsearviointi. Tarkastuslautakunta havaitsi, että itsearviointia ei olla tehty.

Elinvoimayksikkö

Elinvoimayksikön toiminnan osalta tarkastuslautakunta tutustui maaliskuussa 2020 Vihreä uudistuva Äänekoski-hankkeeseen. Tavoitteena oli saada biokaasun tankkauspisteet Äänekoskelle raskasta liikennettä ja myös henkilöautoliikennettä varten. Nyt näyttäisi siltä, että tankkauspiste olisi tulossa Hirvaskankaalle.

Elinvoimayksikkö vastaa kaupunkistrategian toteuttamisesta mm. työllisyyspolitiikan osalta. Työttömyysaste on kasvanut vuosittain ja on nyt 19,2 % (v. 2019 16,8 % ja v. 2018 14 %). Nykyisessä poikkeustilanteessa työllisyyden ei voitane odottaa parantuvan minkään ikäryhmän kohdalla. Äänekoski on kohtalaisen vireä ja kehittyvät teollisuus- ja palvelukaupunki, mutta työttömyysluvut säilyvät vuosi vuodelta korkeina.

Äänekosken Kehitys Oy:llä oli toimintavuonna merkittävä rooli koronayrityslainojen myöntäjänä heti koronan alkuvaiheessa. Rahoitus kohdennettiin äänekoskelaisille kuluttajapalveluja tarjoaville mikroyrityksille. Äänekosken kaupungin elinvoimayksikkö käsitteli lainahakemukset sekä esitteli ja valmisteli asiakirjat yhtiölle päätettäväksi.

Äänekosken kaupungille valmistui matkailuohjelma vuosille 2019 – 2022, jonka tavoitteena on tuoda Äänekosken tunnettavuutta paremmin matkailijoiden keskuuteen

Nuorten hyvinvointipalvelut

Nuorten palveluja on kehitetty viime vuosina. Herää kuitenkin kysymys, ovatko monien nuorten työttömyyden ja syrjäytymisen juurisyöt jo varhaisemman kehityksen vaiheissa ja kaupungin palvelujen tavoitettavuudessa/kohdentumattomuudessa. Tästä esimerkkinä edelleen nuorten

mielenterveyspalvelujen vajeet. Nuorten huumausaineongelmat ovat havaintojemme mukaan edelleen lisääntyneet kaupungissa. Myös ylisukupolvinen työttömyys ja köyhyys vaikuttanevat tilanteeseen.

Tarkastuslautakunta kiinnittää erityistä huomiota lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden vajeisiin sekä pitkiin odotusaikoihin. Palveluiden puutteet realisoituvat myöhemmin kasvavina terveydenhoitokustannuksina pitemmällä ajalla.

8.2. Perusturvalautakunta

Lastensuojelussa haasteena on ollut lastensuojeluilmoitusten suuri määrä ja toistuva vaikeus rekrytoida sosiaalityöntekijöitä sekä sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus. Asiakasmäärä/sosiaalityöntekijä vaihteli 35-45 välillä vuonna 2020 (v. 2019 keskimäärin 37).

Henkilöstön osalta henkilöstökyselyt jäivät tavoitteista jonkin verran jokaisen osa-alueen osalta. Johtamisosion toteutuma oli 3,9, (tavoite 3,8). Työprosessien kuvausten oli määrä 90 %, (tavoite 100). Henkilöstökyselyn tulos prosessien toimivuudesta oli 3,6, (tavoite 4,1). Tulokortissa mainittuja tavoitteita, palvelujen saatavuus ja tyytyväisyys palveluihin, ei koronapandemian takia tehty.

Perusturvan toimialan vastuualue ylitti talousarvion 310.000 €. Syynä oli ostopalveluiden lisääntynyt tarve lastensuojelun laitoshoidossa ja perhekuntouksessa. Sosiaalityön työpanosta on myös jouduttu ostamaan lastensuojeluun.

Perusturvan toimialan osalta voidaan todeta, että toimialalla on tehty paljon kehittämistyötä ja kyetty hyvin vastaamaan lisääntyvän palvelutarpeen haasteisiin. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Tarkastuslautakunta kiinnittää kuitenkin edelleen huomiota nuorten mielenterveyspalvelujen saatavuuden kehittämiseen.

8.3 Kasvun ja oppimisen lautakunta

Kasvun ja oppimisen toimialalla oli 307.000 €:n ylitys. Säästöjä on tullut mm. koulukuljetuksista, mutta tarve on ennallaan vuonna 2021. Ala on hakenut ja saanut hyvin hankerahoituksia. Jatkossa pitää kiinnittää huomiota siihen, miten toimintaa jatketaan hankkeiden jälkeen.

Henkilöstökyselyt on tehty normaaliin tapaan, mutta tuloksien käsittely työntekijöiden kanssa vaatii parannuksia.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomioita siihen, etteivät opiskelijat pääse lakisääteisessä ajassa oppilashuollon palveluihin. Myös psykologien ja kuraattorien työkuorma on nykytilanteessa ylimitoitettu.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota perus- ja lukio-opetuksessa koronan jälkihoitoon ja mielenterveyspalveluihin.

8.4 Vapaa-aikalautakunta

Vapaa-aikalautakunnassa on vuonna 2020 valmistunut vapaa-aikaohjelma vuosille 2019 – 2021 ja sen liitteenä on kulttuuritilojen ohjelma. Tilanvarausjärjestelmä on ollut käytössä vuonna 2020, ja vuokrattavista tiloista löytyy kuvat, kuvaukset ja varauskalenteri kaupungin nettisivuilla.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (08.02.2019/166) säättää, että kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa ja miten tehtävän toteuttamiseksi toimitaan. Koska taiteen perusopetus (kuvataide, musiikki, tanssi), samoin kuin kunnan velvollisuus mahdollistaa kulttuurin harrastaminen, on säädetty lailla, tarkoittaa tämä sitä, että toimintaan on osoitettava soveltuvat ja asialliset tilat.

Kaupungissa kulttuurin opetus- ja harrastustilat ovat hajallaan ympäri kaupunkia. Esim. Ala-Keiteleen musiikkiopiston tilat ovat epätarkoituksenmukaiset, hankalat ja osin vaaraakin aiheuttavassa Äänekosken ympäristössä (vanha VPK:n talo). Muutkin kulttuuri- ja harrastetilat ovat hajallaan ja osin hyvinkin epätarkoituksenmukaiset.

Painotalon remontointiin on budjetoitu 2M€, mutta tarkastuslautakunnan kokouksissa tuli käsitys, että todelliset kustannukset tilanteen kuntoon saattamiseksi ovat huomattavasti isommat. Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota budjetoinnin riittävyyteen.

8.5 Tekninen lautakunta

Kaupungin kiinteistöohjelma on päivitetty, mutta ohjelman sisältöä ja toteutusta pitäisi tehostaa. Projektien suunnittelua ja budjetointia on parannettava; viimeaikaisissa projekteissa on tapahtunut suuria budjetin ylityksiä. Näin on tapahtunut mm. Äänekosken kaupungin museon (vanha pääkonttori) saneerausprojektissa, ylipainehalli ja lumetusjärjestelmäprojekteissa, joissa kustannusylitykset ovat erittäin suuria, museon osalta >100 %.

Toiminnan parantamiseksi tarkastuslautakunta ehdottaa, että projektien käynnistämiseen liittyvää alkukartoitusta ja nykytilan arviointia kehitetään ja tarkastellaan, mitkä ovat kaupungin projektinjohtamisen ja suunnittelun toimintamallit ja määritellään ketkä ovat vastuullisina osapuolina projektiryhmissä. Myös teknisen lautakunnan ja toimialajohdon yhteistyötä on tiivistettävä. On löydettävä juurisyyt projektisuunnittelun ja budjetoinnin virheisiin ja pohdittava onko esim. teknisen toimialan resursseja lisättävä. Pitkällä tähtäimellä on huolehdittava, että vuotuinen investointibudjetti on kaupungin vuosikatetta pienempi ja siten kaupungin velan määrä ei jatka kasvuaan.

8.6 Ympäristölautakunta

Äänekosken kaupunki on liittynyt Jyväskylän kaupungin koordinoimaan ympäristöhuollon ylikunnalliseen yhteistyöhön 1.1.2021 alkaen.

Liimattalan tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arvioinnista on ely (12/2019) tehnyt päätöksen, että selvitystä ei tehdä. (Laki edellyttää arviointia, jos yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia.). Äänekoskella laitosten lukumäärä on 9. Äänekosken valtuusto ei ole vielä käsitellyt Liimattalan tuulivoimapuiston kaavaluonnosta, vaan asiaa valmistellaan Äänekosken kaupunginhallituksen taholla.

9 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Tilinpäätöksessä on arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista. Hallitus selostaa tilinpäätöksessä toiminnallisista, rahoitus- ja vahinkoriskeistä sekä ympäristöriskeistä riittävän yksilöidysti ja asianmukaisesti. Tarkastuslautakunta kysyy, miten investointihankkeisiin liittyviin riskeihin pystytään jatkossa varautumaan paremmin.

Suurimmat riskit tulopuolella liittyvät valtionosuuksien leikkauksiin ja verokertymän heikentymiseen.

Valtuusto on hyväksynyt kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 13.10.2014.

Kaupunkia koskeviksi ja seurattaviksi riskeiksi tunnistettiin:

- Soteuudistuksen uskottavuus ja siihen sitoutuminen.
- Työttömyysaste nousee/pysyy korkeana.
- Syrjäytyminen, eriarvoistuminen ja pahoinvointi syvenee.
- Pandemia.

10 Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointia

Suurimmat riskit tulopuolella on verotulokertymän heikentyminen ja mahdolliset uudet valtionosuusleikkaukset. Valtionosuuksien määrä vuonna 2020 oli 20 % suurempi kuin 2019 johtuen korona-avustuksista. Tämä suuntaus ei tule jatkumaan tulevina vuosina. Tulopuolella tullaan palautumaan pandemiaa edeltävälle normaalitasolle. Menopuolella suurimmat riskit liittyvät toimialojen talouskurin noudattamiseen ja suurien investointien toteuttamiseen.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomioita kaupungin talouden kestävyYTEEN. Investoinneissa olisi huomioitava liikkumavara. Investointiohjelman taloudellinen kestävyys määrittlee tarpeen investointien jaksottamiselle. Kaupungin investointien määrää tulisi rajoittaa vuosittain ja asioista tulisi keskustella valtuustoryhmittäin etukäteen.

Investointirahoituksen pitkän linjan investointilinjaus tulisi tehdä. Jo tehdyt rakennusten leasingkulut rasittavat taloutta vuoteen 2045 saakka.

11 Yhteenveto

Tarkastuslautakunta kysyy 2020

- Miten investointien ja remonttien suunnittelu, toteutus ja valvonta saadaan niin, että niiden riskit saadaan paremmin hallittua?
- Miten oppilashuollon, etenkin psykologien ja kuraattorien resurssit saadaan varmistettua lain vaatimuksia vastaaviksi?
- Miten lastensuojelun sosiaalityön rekrytointiongelmat ratkaistaan?
- Milloin uusi konserniohje saadaan valtuuston hyväksyttäväksi ja nykyisen lainsäädännön mukaiseksi?
- Miten pieneneviin valtionosuuksiin on varauduttu talouden sopeuttamisessa?
- Miten kaupunkistrategiassa huomioidaan väestön määrän ja väestörakenteen pitkän ajan muutokset?

12 Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2020 valtuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto velvoittaa kaupunginhallituksen antamaan selvityksen arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä lokakuun 2021 loppuun mennessä.

Äänekoskella 25.5.2021

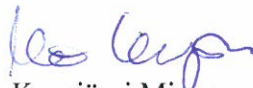
Ouli Pekka
puheenjohtaja

Olli Jämsén
varapuheenjohtaja

Kolari Marja
jäsenjäsen

Kuusjärvi Minna
jäsen

Lehtonen Tuula
jäsen

Pönkänen Erkki
jäsen

Vepsä Hilka
jäsen